

Membres numeraris

Josep Lluís Barona Vilar

Josep Lluís Barona Vilar va néixer a València el 1955. És un metge valencià, catedràtic d'història de la ciència, autor d'una obra molt extensa en articles científics i en llibres, principalment en els àmbits de l'epidemiologia i la nutrició, orientats, d'una banda, al coneixement de la medicina valenciana i, de l'altra, als problemes socials i polítics en relació amb la medicina moderna.

Els inicis

Amb una formació sòlida, amb estudis als col·legis Alemany i Sant Josep dels jesuïtes, durant la carrera ja es va orientar cap a la psiquiatria, també va fer estudis de filosofia i va fer un doctorat en història de la ciència amb el tema «La fisiologia experimental en la societat espanyola del segle XIX». Va ser captat molt aviat per l'atracció en el mestratge de la forta personalitat de José María López Piñero. Ha estat, doncs, membre gairebé des del seu començament de l'Escola d'Història de la Medicina, creada i dirigida per López Piñero, la més important i activa de tot l'Estat. Probablement és la figura més representativa de la segona onada, més que generació, de membres de l'Escola Valenciana d'Història de la Medicina i de la Ciència.

Va veure ben aviat la importància de la projecció en l'àmbit internacional de la seva activitat. La seva formació exterior ha estat continuada. Va treballar cap a la dècada dels vuitanta als Serveis Lingüístics de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) a Ginebra. Va fer recerca a l'arxiu de la Herzog August Bibliothek de Wolfenbüttel (Alemanya); en l'àrea de llengua anglesa fou professor visitant del Trinity College de la Universitat d'Ox-

ford el 1993. Després, fou professor convidat a Rockefeller Archive Center (Nova York), el 1996 i també el 2013. Va fer recerca a Amsterdam sobre les relacions entre la cultura científica i el moviment anarquista a Espanya, el 2001.

Actualment es dedica principalment als aspectes polítics de la salut pública i el seu desenvolupament, principalment a Europa, i també a la medicina de l'exili.

Publicacions

El nombre de llibres que ha publicat és bastant alt i en dos vessants principals: medicina valenciana i espanyola i els problemes internacionals de la medicina moderna. Destaquen, entre d'altres, *La salud y el Estado. El movimiento sanitario internacional y la administración española (1851-1945)*, amb Josep Bernabeu, publicat el 2008 per la Universitat de València; *José Chabás Bordehore (1877-1963). Tuberculosis y medicina social en la Valencia del primer tercio del siglo XX* (2007), i l'audiovisual *Ciencia, salud pública y exilio (España 1875-1939)* (2003). En aquest sentit, potser el que defineix de manera més clara la seva orientació és *José Puche Álvarez (1896-1979). Historia de un compromiso: estudio biográfico y científico de un republicano español*, amb María Fernanda Mancebo (1989). José Puche era membre de l'Institut de Fisiologia amb August Pi i Sunyer, i va ser catedràtic i rector de la Universitat de València.

En el vessant més dedicat a problemes socials i polítics de la medicina moderna, —la que es defineix com la història social de la medicina—, la seva obra és ben coneguda i ha tingut una projecció exterior força notable. Així, cal destacar el text signat juntament amb Steven Cherry, *Health and medicine in rural Europe (1850-1945)* (2005); *From hunger to malnutrition. The political economy of scientific knowledge in Europe, 1918-1975* (2012), i *La medicalización del hambre. Economía política de la alimentación en Europa, 1918-1960* (2014). Això enllaça amb el tema de la fam, tractat, anys abans, per membres del nostre Institut: el clàssic *Els orígens del coneixement: la fam* (1912), de Ramon Turró (amb una orientació diferent), i el d'August Pi i Sunyer, amb una orientació molt més política, *El hambre de los pueblos*, lliçó inaugural de curs de l'Acadèmia de Medicina el 29 de novembre de 1922; també, Jaume Pi i Sunyer i Bayo amb un enfocament més fisiològic, i encara el treball de Jesús Puche, publicat a Mèxic, «El hambre en Europa» (publicat a *Ciencia*, 1940).

Els articles publicats són més de dos-cents, entre els quals remarquem el seu compromís amb la revista *Mètode*, de la qual és col·laborador habitual amb una sèrie llarga d'articles sobre històries de científics i sobre dones i ciència, o bé «Els noms de la fam. La construcció de les categories mèdiques de la malnutrició» (2012; publicat a *Llengua, Societat i Comunicació*, núm. 10).

Finalment, voldria dir que Josep Lluís Barona és home molt actiu: història antiga i història moderna, erudició i visió de la societat. Li interessen especialment els aspectes socials i polítics dels temps moderns, ha estat vicerector d'estudis de l'any 1986 al 1990, i després, de relacions exteriors de la Universitat de València (1990-1992), en els equips del rector Ramon Lapidra, membre de l'Institut. Fa periodisme d'opinió en diversos mitjans, entre ells, durant molt temps, *El País*.

La seva col·laboració amb la cultura catalana del Principat és continuada. Sovint ha estat aquí: el mes de febrer de 2017 ha estat convidat per la Societat Catalana d'Història de la Medicina de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, per donar notícia d'aspectes dels primers temps —cap a la meitat del segle XIX— de l'Institut Mèdic Valencià. I també, principalment, manté relació amb la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, filial de l'IEC.

El seu compromís amb el país és molt visible. Per aquestes raons —la vàlua de la seva obra, amb una forta repercussió internacional en el seu camp; per la transversalitat del seu estudi; pel compromís amb l'anàlisi dels problemes mèdics i socials del país; per la seva vinculació a les orientacions de l'Institut, i per la càrrega d'activitat del seu treball—, crec que seria un element important per a les activitats de la Secció i de l'Institut. És per això que us demano el vostre suport en l'elecció de Josep Lluís Barona i Vilar com a membre numerari de l'IEC.

Text llegit pel senyor Jacint Corbella i Corbella en el Ple del dia 16 de febrer de 2017